

СТАНОВИЩЕ

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”
за дисертационен труд „Влияние на шаманизма върху корейските
традиционни изкуства (танци, театър с маски и народни игри)”
на Светослава Наскова Пейчева-Пенчева
докторант към Софийски университет „Св. Климент Охридски”
ФКНФ, Център за източни езици и култури, Катедра „Кореистика“
от доц. д-р Иванка Влаева
Югозападен университет „Неофит Рилски”, Благоевград

Дисертационният труд на Светослава Наскова Пейчева-Пенчева е посветен на много важна и актуална тема – за шаманизма в Корея и неговото влияние върху корейските традиционни изкуства. Съхранението на шаманизма и неговите съвременни трансформации привличат вниманието на все повече изследователи в съветовен мащаб, но и в българската наука (сред първите са Александър Федотов, Светла Къртева-Данчева). Огромните промени в традиционните култури, търсенето и декларирането на идентичности, както и развитието на културни индустрии в днешния глобализиран свят са сред предпоставките, които благоприятстват за нарастване на интереса към тази проблематика и използване на нови подходи към нея. Така изложението и анализите в дисертацията, насочени към танци, театър с маски, народни игри и връзката им с шаманизма в Корея, са закономерен факт и надграждане на направеното от кореистите в България. Актуалността на дисертацията е в представянето на шаманските вярвания като част от традиционната корейска култура, но и в частност от корейските изкуства.

Дисертацията като обем и съдържание решава адекватно и убедително поставените задачи и отговаря на изискванията за дисертационен труд. Тя се състои от увод, три глави, заключение, четири приложения, библиография и изображения. В нея последователно исторически и системно се представя и анализира избраната проблематика. Детайлно е разгледан шаманизмът от различните видове шамани, почитани духове и божества до спецификата на ритуалните практики. Предмет на изследване в дисертационния труд са отделни категории корейски танци, представления с маски и народни игри, показани в исторически план и в контекста на шаманските практики в Корея. Целта на дисертационния труд – да се проследи и определи влиянието, което корейският шаманизъм оказва върху традиционните корейски изкуства – е постигната с успешното решаване на поставените от дисертанта задачи.

Избраната тематика е представена и анализирана последователно от общото към частното. В първата глава на дисертацията се прави обзор на богатия пантеон от духове и божества в шаманизма, ритуалното поведение на шаманите, специфичните атрибути и инструментите от музикалния съпровод, като специално място се отделя на ролята на танца в ритуалите. Във втората глава акцентът е върху историческото развитие на корейските танци – разгледани са отделните категории традиционни танци и са посочени шаманските елементи в тях. В третата глава на дисертационния труд са представени произходът и историческото развитие на корейския театър с маски и народните игри с анализи за влияния на шаманизма върху техни важни елементи.

Ще посоча няколко от важните приноси на дисертационния текст. Принос в първа глава на дисертацията е съпоставянето на шаманските ритуали от различните части на Корея и посочване на взаимавръзката им с изпълнителски практики в корейската култура в контекста на теорията за *homo ludens* на Й. Хьойзинха. Ще отбележа като новост и анализите на шаманските елементи в танците във втора глава – включително символните образи на кучето и коня и връзката им с шаманизма. В трета глава приносно е наблюдението за шаманско влияние в представления с маски и народни игри, както и анализи и тълкуване на два стенописи от периода на кралство Когурьо. С приносен характер са приложенията в дисертацията, които подпомагат и улесняват прочита на изследването. В тях се синтезира и систематизира информация за най-често призоваваните божества в шаманския ритуал; описват се най-разпространените шамански ритуали в Корея; представят се корейските представления с маски; описват се най-популярните игри на Корейския полуостров. Приложенията имат важен енциклопедично-справочен характер с приносен характер и могат да се използват успешно и в образователния процес. С тях се продължават традициите, поставени с части от други дисертационни и хабилитационни трудове, защитени от членове на катедра „Кореистика“ на Софийския университет.

Имам някои препоръки, които не се отнасят до същността на дисертацията и не променят изцяло положителното ми становище за нея. Бих препоръчала прецизиране на някои формулировки, терминология и анализ на процесите в съответствие с нови изследвания по някои от въпросите. Те са свързани например с названия и систематизация на музикални инструменти, използвани в шаманските ритуали, танците и представленията с маски. Транслитерацията и превода от различни езици е

сложна проблематика, която е обект на специално внимание за филолози и изтоковеди и тази дисертация отново напомня за тях. Изработването на терминологични стандарти все още предстои в области като етномузикознанието, но вече има публикации на български език на Иванка Влаева и Яна Манчева. Те са резултат на успешно интердисциплинарно професионално сътрудничество между културолог, музиколог и кореист, които дават ключ за използване на корейска музикална терминология на български език. Ще посоча например, че *пхири* не е флейта, както е написано в дисертацията (с. 37), а друга разновидност духов инструмент с двойна тръстикова пластина от типа на обоите, както и че „цимбалите“ *чегъм* (с. 36) всъщност са чинели *чегъм* – в дисертационния текст става въпрос за вид ударни инструменти (чинели), а не за струнни инструменти (цимбали). Ще посоча още, че *тегъм* е разновидност корейска флейта, а не кларинет (с. 37), а според музикалната терминология 12/8 не е такт, а размер.

Също така предлагам класификацията на с. 60 да бъде направена по един признак - само според сакралната система. Тогава може да не се извежда отделна категория погребални ритуалните танци наред с „шамански, будистки и конфуциански танци“. Основание за това е предишно твърдение в дисертационния текст, че има такива и в шаманизма, и в конфуцианството, т.е. погребалните танци са подкатегория с конкретно предназначение в рамките на една сакрална система. Предлагам да се потърсят и езикови еквиваленти, които отразяват религиозната същност на някои представени практики. Така вместо „представления на шамани“ да се потърси друга формулировка като например „свещенодействия на шамани“ или „ритуални действия на шамани“, защото понятието „представления“ има по-скоро светска конотация и асоциации със сценични изяви.

В заключение върху базата на вече казаното заявявам, че дисертационният труд на Светослава Наскова Пейчева-Пенчева отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за присъждане на ОНС „Доктор“. Обсъжданият труд изследва важна проблематика, доразвива и обогатява съществуващите знания. Оценката ми за труда е висока и изцяло положителна. Като имам предвид актуалността на тематиката и приносите убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Светослава Наскова Пейчева-Пенчева.

10 януари 2017 г.

доц. д-р Иванка Влаева